

még erősen a kínai hatást mutatják, de amelyek a restauráció után a nyugati hatás folytán lényegesen változtak, mikor is a japáni közoktatás az egész vonalon európai és amerikai mintára rendeztetett be. A történeti bevezetés után Tsuji a jelenkori közoktatást ismerteti, s mindenekelőtt a népiskolák fejlődését és szervezetét. A népiskolák alapjai már a középkorban megvoltak az ú. n. terakoyákban vagy falusi iskolákban, amelyek száma a restauráció óta tetemesen emelkedett. A tanítás itt négy évig tart; tandíj nincs. A tantárgyak közt első helyen áll az erkölcsstan. Vallástan nincsen. A népiskolák után a közoktatás ismertetése következik. A középiskolák az egyetemre csak részben készítének elő s öt osztály van bennük; az első kettőben 28, a többiben 30 a heti óraszám. Az idegen nyelvek közül választani lehet az angol, német és a francia közt. A középiskolák a reáltárgyakat s modern nyelveket művelik. Az egyetemen a középiskolát végzettenek először csak a három éves előkészítő «kótógakkó» című iskolába veszik fel. Jellemző, hogy az erkölcsstant itt mint önálló tudományt tanulják. Az egyetem is iskolaszerű, afféle legfelsőbb szakiskola, ahol a teológiai fakultás hiányzik. Két egyetem van, Tokióban és Kiotóban, ezenfelül egy sereg rendszertan iskolája. A tanítás előadások és praktikus gyakorlatok által történik egészen európai és amerikai pedagógiai rendszerrel. A jogászok és orvosok az egyetemet négy, a többiek három évig látogatják. Akadémiájuk több van, így a chibai orvosi akadémia, az idegen nyelvek akadémia, művészetek akadémia és zeneakadémia Tokióban van kereskedelmi és technikus akadémia; vannak magánjellegű főiskolák, pl. keio gijiku, daigaku, waseda daigaku s van női akadémia; vannak ipariskolák. A tanítók és tanárokat külön e célra szolgáló semináriumok képezik. Ezek fejlődése és szervezete is Tsujinál a leghivatottabb kéz tollával a legjobb honi és külföldi forrásművek alapján van ismertetve.

Dr. Ágner Lajos.

KÜLFÖLDI SZEMLE.

A francia tanárvizsgálatok. A *Revue Universitaire* októberi és folytatólag a novemberi s decemberi füzeté közli a tanárvizsgálatok *licence* fokára vonatkozó új szabályzatot (1907 július 8-iki rendelet), melyből csak azt említjük meg, hogy a vizsgálaton megkívánt műveknek jegyzéke kétévinkint részben megújítottik, ennél fogva a program nem egészen állandó.

Érdekes világot vet a francia tanárvizsgálati rendszerre a történet-földrajzi szakcsoportból vizsgáló bizottság elnökének jelentése. Pályázat volt hirdetve 14 helyre és 71 volt a jelentkezők száma. A visszalépések után megmaradt 64 írásbeliző közül az első szóbeli vizsgálatra bocsátottak 41-et, a másodikra 23-at, képesítést nyert a miniszter által megállapított számnak megfelelően 14. A francia állami

tanárvizsgálat — a mienktől eltérően — versenyvizsga, korlátolt számban kijelölt állásokra való pályázás. A vizgálóbizottságnak ki kell válogatnia az érdemesek közül a legérdemesebbeket, ahányat a miniszter a szolgálat szükségéhez képest kíván, a többit visszavetik. Így óklevelet kaphatna akárhány jelölt, ha a vizsgálaton nem volna numerus clausus. A jelentéstevő Langlois megjegyzi, hogy «szívtetpő esetek fordulnak elő». A vizsgáló tanároknak nem csekély gondot okoz annak a néhány szerencsés jelöltnek kiszemelése és maguk is elismerik, hogy bármily lelkiismeretesen vezetik a vizsgálatot, mégis nagy szerepe van a véletlennek. Mindazonáltal a franciák általában véve meg vannak ezzel a vizsgálati rendszerrel elégedve, legföllebb apróbb, csupán a részleteket érintő reformokat szorgalmaznak. Önelik az a vezérelvük, hogy nem helyes képesítést adni olyan egyéneknek, akiket aztán nem tudunk hová elhelyezni. E vizsgálatok évenként egyszer tartatnak s két hétig is elhúzódnak. Langlois panaszkodik, hogy a vizgálók nem tudnak találni egyforma nehéz tételeket. A jelölteknek szabad használni bármely könyvet, melyet kívánnak s jegyzeteikre támaszkodhatnak felelés közben, de a használt könyveknek jegyzékét és jegyzeteiket kötelesek átadni a bizottságnak.

*

A középfokú oktatás egysége címen E. Abry a direkt módszer híveivel vitatkozik a *Revue Universitaire* 1907. 8. füzetében. Elismeri, hogy a direkt módszer a kezdő fokon kitűnő, de eredményei nem minden tekintetben kifogástalanok. A jó tanulókat hatalmasan előreviszi, de a gyöngéket föláldozza. Az írásbeli dolgozatokban sok a hiba s a szabad dolgozatok gyerekesek. Azonkívül lehetetlenné teszi a direkt módszer az olvasmányok elmélyedő, tudományos földolgozását. Idézi ellene a következő szemrehányást: «Mihelyt kinyílnak a könyvek, a közvetlen módszer a legközvetettebbé válik. Micsoda kerülő utakat tesz meg, hogy elkerülje valamely szónak vagy mondatnak lefordítását! A meghatározásoknak és körülírásoknak micsoda útvesztőjébe bonyolódik!... A tanulóknak fülét kétségkívül hozzászoktatja az idegen hangok felfogásához, de viszont beléjük ülteti a pontatlanság és hozzávetőleges tudás helytelen szokásainak csíráját.» Abry nem kívánja a direkt módszernek teljes elvetését: az első ciklusban, ahol természetesen mutatkozik, meghagyandónak véli, de a második ciklusban francia nyelven folyjon az olvasmányok földolgozása, az írásbeli dolgozatok között pedig helyet kell biztosítani az idegen nyelvből és anyanyelvből való fordításnak. Hivatkozik arra, hogy a modern nyelvi tanárok kiküldöttei a *Conseil supérieur*-ben egyhangúlag úgy nyilatkoztak, hogy a *thème* az egyetlen eszköz, melynek alapján pontosan meg lehet ítélni az idegennyelvi ismereteknek biztosságát. Sajátságos, de érthető jelenség, hogy milyen éles ellentét fejlődött ki az anyanyelv és az idegen élőnyelvek tanárai között a direkt módszer túlzásai folytán. Némely modernnyelvi tanárok annyira mennek egyébként dicséretes buzgóságukban, hogy valószínűsítik, idegen öntudatot akarnak a tanuló lelkében teremteni. Furcsának is tűnik föl az olyan tanuló, akinek francia öntudata mellett német és angol öntudata is volna! E szélsőséggel szemben helyesen jegyzi meg Abry, hogy minden francia tanárnak közös hivatása elsősorban kiművelt francia elmék képzésén munkálkodni.

Dr. Nagy József.